

11. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

6. ÜNİTE: ROMAN

Kurtuluş Savaşı'nı konu edinen romanlar

- **Yaban:** Yakup Kadri Karaosmanoğlu
- **Ateşten Gömlek:** Halide Edip Adıvar
- **Vurun Kahpeye:** Halide Edip Adıvar
- **Küçük Ağa:** Tarık Buğra
- **Üç İstanbul:** Mithat Cemal Kuntay
- **Yorgun Savaşçı:** Kemal Tahir
- **Esir Şehrin İnsanları:** Kemal Tahir
- **Sahnenin Dışındakiler:** Ahmet Hamdi Tanpınar
- **Toz Duman İçinde:** Talip Apaydın
- **Dikmen Yıldızı:** Aka Gündüz
- **Sırtlan Payı:** Attilâ İlhan
- **Kurtlar Sofrası:** Attilâ İlhan
- **Kalpakkıllar:** Samim Kocagöz
- **Doludizgin:** Samim Kocagöz

Roman

İnsanların serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümleyen, zaman, mekan ve kişi unsurlarına bağlı olarak yazılan kurmaca veya gerçek olaylara dayanan uzun bir edebi türe **roman** denir.

- **Tanzimat Dönemi'**ne kadar Türk edebiyatında roman örneğine rastlanmaz.
- Bu dönemde romanlar yerine divan şiirinde **mesneviler**, halk edebiyatı kaynağında ise **hikâyeler ve destanlar** bu türün yerine kullanılmıştır.
- Tanzimat edebiyatıyla birlikte **Fransız** edebiyatından etkilenerek yapılan **çeviriler yoluyla** roman Türk edebiyatına girmiştir.
- Bu çeviriden sonra Tanzimat Dönemi ile birlikte roman hızlı bir gelişme göstermiş ve hızla yayılmıştır.

www.edebiyatokulu.com

Türk Dili ve Edebiyatı Kaynak Sitesi

Türk Edebiyatında Yazılan İlk Önemli Romalar

- Yusuf Kamil Paşa: Fenelon'dan **Telemak** (İlk çeviri roman)
- Şemsettin Sami: **Taaşuk-ı Talat ve Fitnat** (İlk yerli roman)
- Namık Kemal: **İntibah** (İlk edebi roman)
- Recaizade Mahmut Ekrem: **Araba Sevdası** (İlk realist roman)
- Samipaşazade Sezai: **Sergüzeşt**
- Ahmet Mithat Efendi: **Felatun Bey'le Rakım Efendi**
- Nabizade Nazım: **Zehra** (İlk tezli roman)
- Nabizade Nazım: **Karabibik** (İlk köy romanı)
- Mehmet Rauf: **Eylül** (İlk psikolojik roman)
- Halit Ziya Uşaklıgil: **Mai ve Siyah** (İlk modern roman)

1923 – 1950 Yıllarında Türk Romanı

- Milli Edebiyat ile birlikte ortaya çıkan **Türkçülük akımı** Cumhuriyet'in ilk dönemlerindeki romanlarda en etkili olan fikir akımlarının başında gelmektedir.
- Cumhuriyet'in ilanıyla başlayan bu dönemde romancılığımızda toplumsal konular işlenmeye başlamış, Anadolu insanının durumu irdelenmiş, Atatürk ilke ve inkılapları halka benimsetilmeye çalışılmıştır.
- Ayrıca Milli Mücadele ruhu, Batılılaşma sorunu, aydın-köylü çatışması gibi önemli temalarda romanlar kaleme alınmıştır.

1923 – 1950 Yıllarında Türk Romanının Özellikleri

1. 1920'li yıllarda özellikle Millî Mücadele ile ilgili konular yoğun bir şekilde işlendi.
2. 1930'lu yıllardan sonra toplumcu-gerçekçi ve bireyin iç dünyasını ele alan eserler yazılmaya başlandı.
3. Yazarlar konularını günlük yaşamdan almışlardır.
4. Eserlerini realist bir çizgide gözlemci bir anlayışla yazmışlardır.
5. Yazarlar, II. Dünya Savaşı'nın dünyada oluşturduğu yıkımlara, iç ve dış göçlere eserlerinde değinmişlerdir.
6. Toplumun ücra köşelerinde yaşayan insanları romana taşıdılar.

7. Anadolu köylüsünün gerçek yaşamı da ilk kez romana konu olmaya başladı.
8. Kenar mahallelerde yaşayan insanların yaşam mücadelesi ele alındı.

1923-1950 yıllarındaki Türk edebiyatına bakacak olursak bu dönemin roman anlayışını etkileyen üç unsurun karşımıza çıktığını görmekteyiz.

1. Millî Edebiyat'ın etkisinde gelişen Türk romanı

1930'lara kadar etkisini sürdüren bu anlayışın en önemli temsilcileri **Reşat Nuri Güntekin, Halide Edip Adıvar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu** gibi yazarlardır.

2. Toplumcu-gerçekçi Türk romanı

Köylülerin, işçilerin, geçim sıkıntısı, Anadolu coğrafyası ve insanı, köyden kente göçün neden olduğu sorunlar işlenmiştir. **Sadri Ertem, Sabahattin Ali** gibi toplumcu-gerçekçi anlayışa bağlı sanatçılar tarafından işlenmiştir.

3. Bireyin iç dünyasını esas alan Türk romanı

İnsan gerçeğini, içinde bulunduğu durumu, ruhsal anlayışını psikolojik açıdan romanlarında ele almışlardır. **Peyami Safa, Abdülhak Şinasi Hisar** gibi romancılar da bireyin iç dünyasını esas alan anlayışla romanlar yazmışlardır.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu (1889 - 1974)

- Realizm ve natüralizm akımlarından etkilenmiştir.
- Eserlerinde gözleme önem vermiş, sade bir dil kullanmıştır.
- 20. yüzyılın önemli roman yazarlarından biridir.
- Tanzimat'tan 1950'li yıllara kadar olan Türkiye tarihinin panoramasını çizmiştir.
- **Tanzimat ile Cumhuriyet** arasındaki dönem ve kuşakların geçirdikleri sosyal değişimi, bunalımlarını, yaşayış ve görüş farklılıklarını işlemiştir.
- Eserlerinde tarihi ve toplumsal olayları konu edinmiştir.

Önemli Eserleri

Hikâye: Bir Serencam, Rahmet, Millî Savaş Hikâyeleri

Roman: Kiralık Konak, Nur Baba, Hüküm Gecesi, Sodom ve Gomore, Yaban, Ankara, Bir Sürgün, Panorama

Anı: Zoraki Diplomat, Politikada 45 Yıl

Romanda Modernizm

- Roman anlayışı 17. yüzyıldan beri var olan ve sürekli gelişme gösteren bir türdür. Özellikle 19. yüzyılda hızla büyümeye başlayan geleneksel roman anlayış, 20. yüzyıla gelindiğinde yeni anlayışlarla gelişme göstermeye başlamıştır.
- **20. yüzyılın** başlarında ortaya çıkan modern roman anlayışı bu dönemin en etkili anlayışlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Özellikle **modernizmin** etkisiyle demokratik ve hümanist bir anlayış çerçevesinde yükselen bu düşünce hareketi romanlarda da yerini almaya başlamıştır.
- **Modernizm** birçok alanda etkili olmuştur. Bu alanlar içerisinde yer alan roman da bu anlayıştan oldukça etkilenmiştir.
- Modernizmin oluşmasını sağlayan en önemli olaylar kuşkusuz **I. ve II. Dünya Savaşları**'dır. Bu savaşların insanlar üzerindeki olumsuz etkileri modernizmin oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Modernist Roman ve Romancıların Özellikleri

1. **Modernist romancılar** "İnsan, yaşadığı dünyada hep acılarıyla baş başa kalmış ve yalnızlıktan kurtulamamıştır. Öyleyse insanın bu durumunu anlatmak gerekir." görüşünden hareket etmişlerdir.
2. Geleneksel romandan farklı olarak **insanın iç dünyalarını** romana katmışlardır.
3. Geleneksel romanda görülen zaman zincirini kırmayı amaçlamışlardır.
4. Romanlarında bilinç akışı, iç konuşma ve geriye dönüş gibi teknikleri kullanarak roman kahramanlarının iç dünyalarını, anılarını, zihninden geçenleri okura aktarmak istemişlerdir.
5. **Bilinç akışı, iç konuşma ve geriye dönüş** gibi teknikler vasıtasıyla okura roman kahramanları hakkında daha doğru bilgiler sunmak istemişlerdir.

6. Modernist romanlarda klasik vaka akışı değiştirilmiş, olayların belli bir başlangıç ve bitişle sonlanması kuralı ortadan kaldırılmıştır.
7. Bu romanlarda **neden-sonuç** ilişkisi ortadan kalkmıştır.
8. **Modernist romanlarda** başı ve sonu belli olan bir olay yoktur.
9. Geleneksel romanlardaki mekân, kişi, olay yerine bireyin iç dünyasına yönelme söz konusudur.
10. Tek bir anlatıcı yerine bu romanlarda **birden fazla anlatıcı ve bakış açısı** kullanılmıştır.

Modernist Romanlarda Bilinç Akışı Tekniği

Bilinç akışı tekniği bireyin gizli yönlerini ortaya koymaya yarayan bir teknik olduğu için özellikle psikolojik romanlarda kullanılmaktadır. Bu teknik vasıtasıyla roman kahramanının düşünceleri olduğu gibi aktarılmaya çalışılır.

Modernist Romanlarda Bilinç Akışı Tekniğinin Özellikleri

1. Olaylar kronolojik zamana bağlı kalınmadan aktarılır.
2. Kahramanın bilinçaltının derinliklerine inmek için zamanda geçmişe dönülür.
3. Bir bütünlük içermeyen kesik cümleler kullanılır.
4. Bu tarz romanlarda çoğu zaman mantıksal bir çizginin dışına çıkılır.
5. Roman kahramanı çoğu zaman kendi kendisiyle iç konuşmalar yapar.
6. Kahramanın kafasından geçenler düzensiz bir şekilde, çağrışımlarla farklı yönlere gider.
7. Roman karakterinin anlattıklarında geçmişle şimdiki zaman, hayal ile gerçek ve kahramanın iç muhasebeleri bir aradadır.
8. Bu teknikte dikkat çeken en önemli unsur kahramanın içinde bulunduğu duygu ve düşüncelerdeki karmaşıklığıdır.

Modernist Romanlarda İç Çözümleme Tekniği

- **Modernist romanlarda** kahramanların iç dünyasının, duygu, düşünce ve hayallerinin yazar tarafından ifade edildiği bir anlatım tekniğidir.
- Yazar bu anlatım türünde objektif olmak zorundadır.

- Bu teknik kahramanların tanıtımına olanak sağlar.
- Anlatımın gerçekliğe daha çok yakın olmasını sağlar.

Modernist Romanlarda Geriye Dönüş Tekniği

- Bu teknikle geleneksel romanlarda görülen kronolojik zaman anlayışı değişmiştir.
- Bu teknikteki asıl amaç kahramanın geçmişte yaşadığı olayları aktararak kahraman hakkında bilgi vermektir.
- Bu teknikle şimdiki zamandan önceki zamanlara geri dönüş yapılır.

Önemli: Geriye dönüş tekniği, konunun daha iyi anlaşılmasında, kahramanların tanıtılmasında ve olayların sebeplerinin ortaya konmasında anlatıcıya yardımcı olur.

Oğuz Atay (1934 – 1977)

1. Roman ve hikâye türünde kaleme aldığı eserlerle Cumhuriyet Dönemi romancılığının önemli isimlerinden biri olmuştur.
2. **Modern romanın** Türk edebiyatındaki en önemli ismidir.
3. En önemli eserleri **Tutunamayanlar** ve **Bir Bilim Adamının Romanı**'dır.
4. Romancılık anlayışında yaptığı yeniliklerle birçok sanatçıyı etkilemiştir.
5. **Peyami Safa, Ahmet Hamdi Tanpınar, Yusuf Atılgan** gibi sanatçılarla başlayan **Modernist roman** anlayışının sağlam temellere oturmasını sağlamıştır.
6. Romanda yaptığı yenilikleri içerikten biçimsel estetiğe taşıyan bir romancıdır.
7. Romanlarında kullandığı kendine özgü üslupla son derece etkili roman kahramanları oluşturmuştur.
8. Romanlarında aydın kişilerin toplum kurallarıyla çatışan iç dünyalarını ele almıştır.

Önemli Eserleri

Hikâye: Korkuyu Beklerken

Roman: Tutunamayanlar, Tehlikeli Oyunlar, Bir Bilim Adamının Romanı

Tiyatro: Oyunlarla Yaşayanlar

1950 – 1980 Yıllarında Türk Romanı

- Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında 1950'den sonra romancılık alanında ülke sorunlarını farklı bakış açılarıyla irdeleyen birçok roman örneği ortaya çıkmıştır.
- Bu dönemde **köy yaşamına yönelen romanlar**, kaybolan değerlere duyduğu özlemleri anlatan romanlar, milli, dini ve tarihi hassasiyeti ön plana çıkaran romanlar, toplumcu-gerçekçi bir anlayışla köylülerin ve yoksulların yaşamını ele alan romanlar ve modernizmin etkisiyle oluşan romanlar kaleme alınmıştır.

1950 – 1980 Romanında Ortaya Çıkan Farklı Düşünceler ve Temsilcileri

1. **Köy yaşamına yönelen romancılar:** Mahmut Makal, Dursun Akçam, Talip Apaydın, Fakir Baykurt
2. **Kaybolan değerlere özlemi ele alan romancılar:** Tarık Buğra, Ahmet Hamdi Tanpınar
3. **Milli, dini ve tarihi hassasiyeti ön plana çıkaran romancılar:** Mustafa Necati Sepetçioğlu, Hüseyin Nihal Atsız, Sâmîha Ayverdi, Yahya Akengin, Emine Işınso, Sevinç Çokum, Mustafa Miyasoğlu
4. **Toplumcu – gerçekçi romancılar:** Kemal Tahir, Rifat Ilgaz, Yaşar Kemal, Orhan Kemal
5. **Modernist anlayışla eser yazan romancılar:** Yusuf Atılgan, Adalet Ağaoğlu, Ferit Edgü, Pınar Kür, Oğuz Atay, Nazlı Eray

Yaşar Kemal (1923 – 2015)

- Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatının en önemli toplumcu – gerçekçi yazarlarından biridir.
- Asıl adı **Kemal Sadık Gökçeli**'dir.
- İlk önce edebiyata şiirle başlamış, daha sonra da roman ve hikâyeye yönelmiştir.
- **Çukurova ve Toros** bölgelerinde yaşayan yoksul insanların sorunlarını ele almıştır.
- **Nobel'e aday gösterilen ilk yazarımızdır.** Hem Türkiye'de hem de Türkiye dışında birçok ödül almıştır.
- Ele aldığı kahramanlar vasıtasıyla sesini tüm dünyaya duyuran bir yazardır.
- Şiir, öykü, roman, anı, röportaj, derleme, söyleşi, deneme, oyun, fıkra, makale, senaryo gibi türlerde eser vermiştir.

<http://edebiyatokulu.com/> Türk Dili ve Edebiyatı Kaynak Sitesi

- Folklor ve halk edebiyatından ustaca yararlanan sanatçı Türk romancılığına büyük bir katkı sunmuştur.
- Türk edebiyatının en üretken yazarlarından olup birçok şaheser bırakmıştır.

Önemli Eserleri

Roman: Teneke, **İnce Memed** I-II-III-IV, **Dağın Öte Yüzü** (Ortadirek, Yer Demir Gök Bakır, Ölmez Otu) **Üç Anadolu Efsanesi**, Ağrıdağı Efsanesi, Binboğalar Efsanesi, Çakırcalı Efe, Demirciler Çarşısı Cinayeti, Yusufçuk Yusuf, Yılanı Öldürseler, Al Gözüm Seyreyle, Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca, Deniz Küstü, Kuşlar da Gitti, Yağmuncuk Kuşu, Kale Kapısı, Bir Ada Hikâyesi (Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana, Karıncanın Su İçtiği, Tanyeri Horozları, Çıplak Deniz Çıplak Ada)

Hikâye: Sarı Sıcak

Röportaj: Yanan Ormanlarda Elli Gün, Çukurova Yana Yana, Peribacaları, Bu Diyar Baştan Başa

Heinrich Böll (1917 - 1985)

1. Roman, hikâye, deneme ve gezi yazısı türlerinde eserler kaleme almış Alman edebiyatı sanatçılarındadır.
2. Son derece yalın ve sade bir dil kullanmış, olayları gerçekçi bir anlayışla aktarmıştır.
3. **1972'de Nobel Edebiyat Ödülü**'nü almıştır.
4. Romanlarında I. ve II. Dünya Savaşı'nı ele almış, bu savaşlardaki insanların acımasızlığını anlatmıştır.
5. Toplumsal sorunları işlediği romanlarıyla tanınır.
6. Ömrünün son yıllarında ise Almanların ulaştığı refah düzeyini eserlerinde işlemiştir.

Önemli Eserleri

Hikâye: Trenin Tam Saatiydi, İlk Yılların Ekmeği, Cüce ve Bebek

Roman: Ve O Hiçbir Şey Demedi, Babasız Evler, Dokuz Buçukta Bilardo, Palyaço

www.edebiyatokulu.com

Türk Dili ve Edebiyatı Kaynak Sitesi

